

BOKRECENSION:

Lhasa: Streets with Memories

av Robert Barnett

Colombia University Press, 2006
 ISBN: 978-0-231-13681-5

AV KATRIN GOLDSTEIN-KYAGA

JAG HAR NOG ALDRIG läst något i den här stilen förut och det var först svårt att bestämma sig för om jag tyckte om boken eller inte. Det är inte lätt att säga om det är en guidebok, en forskningsrapport eller en litterär betraktelse. Den är skriven av Robert Barnett, som blev känd när han hamnade i Lhasa mitt under revolten 1987. Tillsammans med en grupp andra västerlänningar organiserade han hjälp för sårade och försökte få ut information och foton om vad som hände. När han kom hem startade han tillsammans med Nicholas Howen *Tibet Information Network*, en oberoende nyhets- och forskningsorganisation vars mål var att sprida tillförlitlig aktuell information om Tibet. Numera är han professor vid Columbia University och leder ett undervisningsprogram om det moderna Tibet.

Barnett försöker tränga in under stadens yta och teckna en bild som inte är fullt så förvanskad av västerländska förutfattade meningar som så mycket av det som skrivits om Tibet tidigare. Han inser att skildringen naturligtvis inte kan bli annat än ytterligare en av många tolkningar och att Lhasa inte är hans hemstad. Hans ambition är ändå att skala av lager av känslor som är förbundna med staden och kartlägga minnen och symboler som är knutna till de gator han vandrar runt på. Bland dessa minnen finns hans egna från revolten 1987 och i texten som kastar sig mellan forntid och nutid spränger han in kursiverade dagboksanteckningar från sina egna upplevelser. Årligt talat blir det ganska rörigt och vet man inte vilka de historiska personer, som han väver in i texten är, blir det nog ganska svårt att hänga med. Ibland tycker jag också att han generaliserar lite väl mycket om "tibetanernas" syn på sin stad och på kosmos. Lite ramlar han själv i den grop som han anklagar andra västerlänningar och exiltibetaner för att ha fallit i.

Boken är illustrerad med vackra teckningar av Karin Diemberger. Jag skulle gärna velat ha foton också och undrar varför Barnett inte tagit med foton som han rimligen borde ha samlat på sig under de

längre tidsperioder han tillbringat i Lhasa. Bilderna förmedlar dock en mycket speciell atmosfär som boken uttrycker. Det är en originell blandning av forskning och skönlitteratur och jag förstår vad han försöker åstadkomma. Jag har själv, utan att ha lyckats så bra som Barnett, försökt att skriva på liknande sätt, för enligt min mening kan man inte skilja fakta från ens egna upplevelser av dem. Så jag bestämmer mig för att jag tycker om boken.

I DE SYMBOLISKA KARTOR som finns över Lhasa och Tibet framträder den kvinnliga demon* som ligger utsträckt på ryggen över det landskap Lhasa byggts på, där hon naglats fast med tempel – för att undertrycka den kvinnliga sexuella energin. Hennes huvud vetter mot nordöst och armarna och benen är utsträckta över hela landet. Hennes kropp sträcker sig ända till dagens Bhutan i söder och till Kongpo i öster nära den indiska gränsen. Hennes bröst utgörs av de två kullarna i Lhasa: Marpori – den röda kullen, som Potala tornar upp sig på och Chagpori – järnkullen. Mittemellan kullarna ligger Kyishöd Ö-tso, mjölksjön, som utgör demonens hjärta. När kung Songtsen Gampo fick kännedom om att demonens närvaro skulle hindra hans lansering av buddhismen i Tibet lät han tömma sjön på vatten och reste det nuvarande Jokhang-templet på samma plats. Templen har inte bara symbolisk betydelse utan har förmodligen också placerats ut av militära skäl för att skydda Lhasa.

En annan symbolisk karta är de två pilgrimsvägarna runt den inre och den yttre

delen av Lhasa, Barkor och Lingkor. Den inre cirkeln omsluter Jokhang-templet och den yttre hela Lhasa inklusive Potala. Lhasaborna har numera fått sitt eget "Himmelska fridens torg", en stor tom yta som skapats genom att riva den gamla byn Shöl nedanför Potala-palatset. Torget är tänkt för stora massmöten, parader och ceremonier och heter Nya Potalatorget, men Lhasaborna har gett det ett annat namn, som byggherrarna knappast hade tänkt sig: Kalachakra-torget. Det uttrycker ett hopp om att kalachakrainitieringen en gång ska ges där – och den ende tänkbare personen som kan ge den är Dalai Lama. Det finns också ett tragiskt minne förbundet med torget. 1999 klättrade Tashi Tsering, en byggnadsarbetare, upp på flaggstången på torget och slet ned den kinesiska flaggan. Han tog sitt liv i fängelse sex månader senare.

YTTERLIGARE ETT NYTT MONUMENT som uppförts är de två gyllene jakarna i den västra hörnan av Potalatorget. Statyns namn är "Högplatåns skatt" och Barnett tolkar det som att myndigheterna velat visa på den materiella basen för tibetanernas förmögenhet för att motverka det religiösa inflytandet. Men även det monumentet har blivit föremål för Lhasabornas mycket personliga tolkning. En historia berättas om jakarna: "Den ena jaken föreställer Pasang, den högsta kvinnliga tjänstemannen i det tibetanska kommunistpartiet. Hon blickar uppåt och säger att saker och ting är hemska i Tibet och att himlen kommer att falla ned på hennes huvud. Den andre jaken är Rakti, den högste manlige tibetanske politikern i Tibet. Han svarar Pasang: 'Det gör ingenting. Vi kan höja priset på bränslet en gång till.'"

Så småningom vänjer jag mig vid de insprängda berättelserna av Robert Barnetts personliga upplevelser och det är som om de mer och mer närmar sig den mer officiella beskrivningen av Lhasa. Så mitt slutomdöme om boken är att den är en fin, mycket personlig skildring av Lhasa som säger minst lika mycket om författaren som om Lhasa. *

* Se illustration av demonen på sidan 7 (en annan version än i Barnetts bok).